

HRVATSKI glasnik

Godina XVII, broj 41

11. listopada 2007.

cijena 100 Ft

Dan sela u Martincima

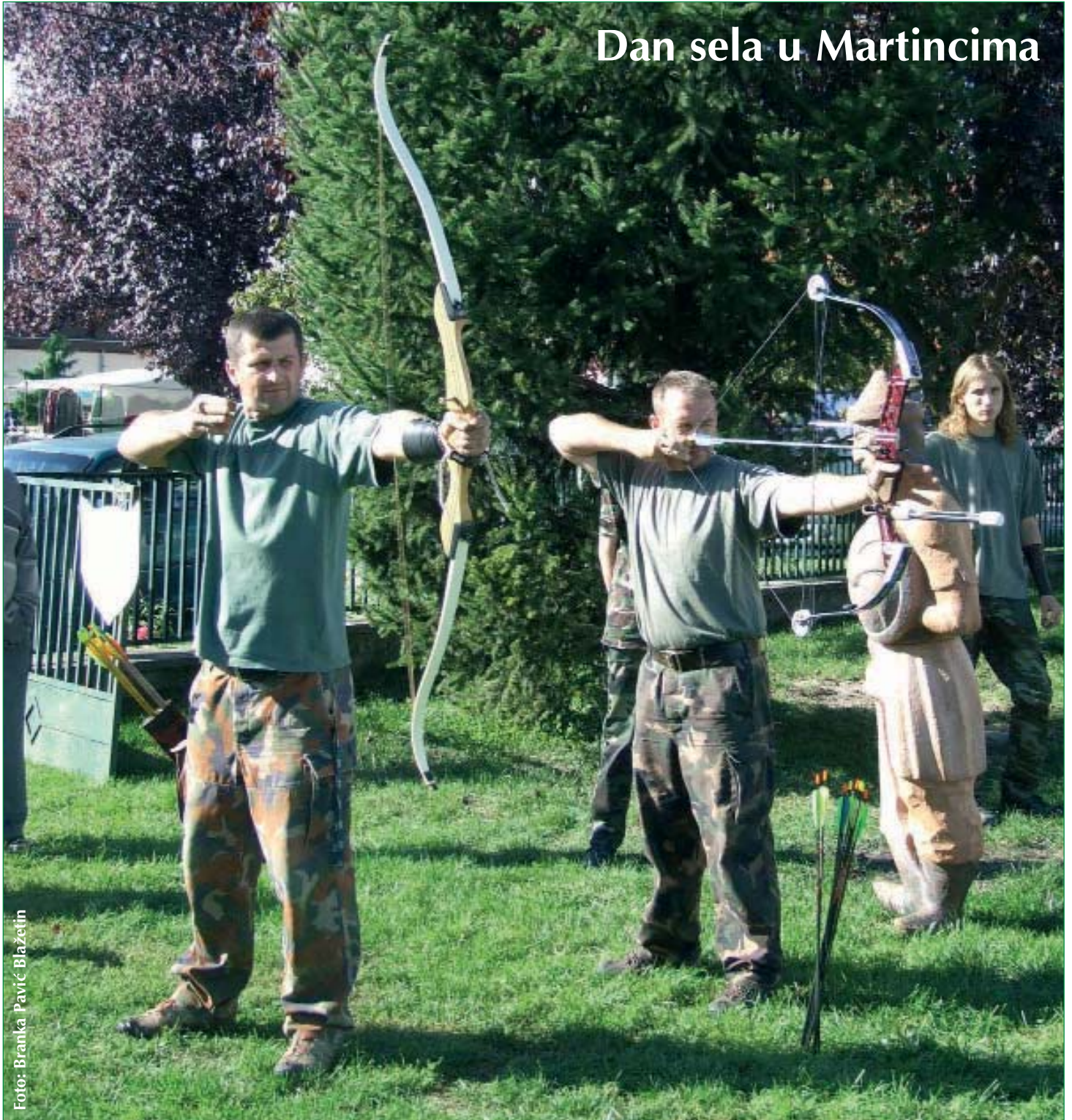

Foto: Branka Pavić Blažetin

Komentar

Koliko je vremena potrebno za registraciju udruge i njezina članstva?

Danas u Mađarskoj kada se govori o kulturi, samoorganiziranju, natjecanjima pri Europskim fondovima, kulturnim i inim sadržajima, a i manjinama, spominje se glasoviti pojam civilne udruge koja će vjerojatno riješiti sve naše probleme što ih ne može dalje rješavati država s osiromašenim proračunom. Naglasak je na civilnim drugama. U skladu s njima, lani modificirani izborni zakon pri izborima za manjinske samouprave dao je sve u ruke civilnih udruga, koje su pokretale kandidate za manjinske zastupnike. Kod Hrvata u Mađarskoj temeljnu ulogu na lanskim izborima za mjesne manjinske samouprave i u proljeće ove godine za državnu samoupravu odigrala je krovna udruga Savez Hrvata u Mađarskoj. Najveća je to civilna udruga koja za svoju djelatnost dobiva i sredstva, iz godine u godinu sve manja. Jer sve je više civilnih udruga. Tako i jedna koja je u sklopu Saveza, ali i samostalno registrirana, iz istoga fonda dobila je umalo polovicu sredstava kao Savez. Savez, kao krovna civilna udruga, Hrvate u Mađarskoj okuplja u šest svojih podružnica ili regijskih ogranka. Od njih neki su već jedno desetljeće registrirani, za neke smo mislili da jesu registrirani, ali smo saznali kako spisak nije odnesen javnom bilježniku, neke se pokušavaju registrirati i za to im je potrebno podosta vremena. Danas su četiri ogranka registrirana, dva još uvijek nisu. I na zadnjoj sjednici Predsjedništva Saveza apeliralo se na njih da to učine jer nužno je sazvat i izvanredni kongres, nakon kojega bi Savez djelovao kao udruga s profiliranim članstvom, s članovima iza kojih stoji ime i prezime i koji, naravno kao članovi jedne civilne udruge, plaćaju i redovitu članarinu te sudjeluju u njezinu radu, izborima, kongresima... Kada je uoči bajškoga kongresa 1998. godine zasjedalo Savezovo Predsjedništvo, zaključeno je kako je Savez potrebno ustrojiti prema postojećim zakonima i postaviti na temelje koji odgovaraju današnjici, a govorilo se i o Savezu kao o savezu hrvatskih udruga u Mađarskoj. Sličan je prijedlog na lanskome koljnofskom kongresu odgođen za neki drugi kongres, možda za izvanredni... Prije deset godina bojažljivo se govorilo o Savezu i njegovoj političkoj ulozi kako bi lani upravo Savez odlučio političku sliku Hrvata u Mađarskoj u tekuće četiri godine, jer u sadašnjem sazivu Skupštine HDS-a sjede svi zastupnici čiji je kandidacijski listić pri izborima potpisao predsjednik Saveza. To su činjenice. Što će biti za tri godine, vidjet ćemo. Kako se u tome svemu snaći? Nimalo lako. Politički najsnažniji, novčano slab, nakon izbora na sporednom kolosijeku do nastupajućih, nije ni to svejedno. S druge strane, čitajući napise otprije deset godina, ne bez razloga postavlja se pitanje koliko je vremena potrebno da bi se prikupilo članstvo, registriralo i postavilo na demokratske osnove jednu udrugu. Deset je godina mnogo vremena, prije deset godina rodio se moj sin, polako bi i on mogao postati članom Saveza Hrvata u Mađarskoj ili nekog od njegovih ogranka (naravno, u skladu s današnjicom...) ako želi plaćati članarinu, biti aktivan, dolaziti na skupštine i priredbe, sponzorirati, raditi u društvenom radu, jer to je motor pokretač civilnih udruga, a za manjinske udruge jedini način probitka i njihove sutrašnjice, da ne kažem masovnosti. Da o tome razmišlja i Predsjedništvo Saveza, pokazuje sjednica održana s prvom točkom dnevnoga reda. Naime, rad je otpočeo pitanjima i prijedlozima o konačnom registriranju Savezova ogranka, Baranjske i Bačvanske regije, jer ostale četiri regije toj zadaći već su prethodno udovoljile. Riječ je o potrebi sazivanja Savezova članstva u Baranji, jer hitno treba donijeti odluku o novom izboru predsjednika. Registriranja Bačvanske regije u odgovarajućem je toku.

Branka Pavić-Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Da športaši mogu učiniti više od političara, oдавno znamo, kao i kulturni djelatnici, danas je to očitiје nego ikada prije. Ovih je dana Blanka Vlašić proglašena atletičarkom godine, tako će i oni koji nikada nisu čuli za Split ili Hrvatsku zapamtiti gdje je ta zemlja u kojoj rastu takvi vrsni športaši. I mi smo ponosni na Blanku Vlašić jer naši mađarski prijatelji su nam ovih dana kazivali: tako skromna, tako lijepa i uspješna, hrvatska atletičarka Blanka Vlašić.

Tko posreduje kulturu vrijednosti, pozitivne vibracije? Ovih je dana jedno od poznatijih mađarskih redateljskih imena, režirao u Zagrebu, predstava je premijerno izvedena 5. listopada. I on je, naravno uz vrhunski redateljski zanat, svoje redateljsko gostovanje u nacionalnoj kući hrvatskoga glumišta ostvario posredovanjem Hrvata u Mađarskoj, točnije Hrvatskoga kazališta i njegova ravnatelja. Posrednici kulture i gospodarstva jesu i oni koji su povezali 23 mađarska naselja u Šomođu s isto toliko hrvatskih naselja u Republici Hrvatskoj, a i svi oni koji su trčali ili će trčati tradicionalnu dionicu od Virovitice do Barče. Posrednici vrijednosti hrvatske zajednice u Mađarskoj, jer smo sve to zabilježili smo i mi, Hrvatski glasnik.

U preporuci Radne grupe za medije utemeljene pri Uredu premijera, stručnom državnom tajništvu Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine od 4. rujna govori se o položaju pisanih medija manjina, manjinskih listova. Nakon što je medijska radna skupina raspravljala pitanja vezana uz rad pisanih medija nacionalnih i

etničkih manjina, zaključilo se kako je medijima financiranim iz državnoga proračuna, pa time i manjinskim medijima koji su u kategoriji javnih medija, potrebno jamčiti samostalnost i slobodu mišljenja. Mediji manjina ne mogu iliti ne smiju postati mediji jedne organizacije uključujući ovdje i državne manjinske samouprave. Radna skupina preporuča izradu iliti utemeljenje (osnivanje)

takve strukture za pisani tisak, naravno sa strane manjine, koja će garantirati unutar manjinske zajednice pluralizam i nepristranost.

Zaključuje se kako sadašnja državna sredstva samo dijelom pokrivaju izlaženje manjinskih novina, a kod manjinskih tjednika pokriva se 2/3 troškova njihova izlaženja. U preporuci se nadalje kaže kako je pravo manjine na medije na materinskom jeziku zajamčeno zakonom te obvezama mađarske države preuzetim u potpisanim europskim dokumentima o zaštiti manjina. U odnosu na to preporuča se kako u 2008. godini prioritet u financiranju trebaju imati manjinski listovi kojima bi proračun, da bi mogli nesmetano izlaziti, treba povećati za 15-20%. Nadalje preporuča se kako za daljnje nesmetano djelovanje manjinskih listova treba izraditi dugoročnu i preglednu koncepciju. Prijedlog je radna grupa uputila Uredu premijera i nadležnim državnim organima, zaduženim za nacionalne i etničke manjine s time da se pri prijedlogu proračuna za 2008. godinu prema mogućnostima ostvari financiranje manjinskih listova prema preporukama.

Branka Pavić-Blažetin

Sjednica Predsjedništva
Saveza Hrvata u Mađarskoj

Sjednica Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj

Sukladno Pravilniku o organizaciji i radu Saveza Hrvata u Mađarskoj, predsjednik Josu Ostrogonac za 28. rujna u HDS-ovu središnjicu sazvaio je sjednicu Predsjedništva.

Dnevni je red bio sljedeći: upotreba potpore Hrvatske državne samouprave SHM-a od milijun forinti; Dan Hrvata u Mađarskoj 2007. godine; dogovor o dodjeli odličja SHM-a povodom spomenutog dana; te „razno“.

Rad je otpočeo pitanjima i prijedlozima o konačnom registriranju Savezova ogranka, Baranjske i Bačvanske regije jer, kako je poznato, ostale četiri regije toj zadaći već su prethodno udovoljile. Riječ je o potrebi sazivanja Savezova članstva u Baranji, jer hitno treba donijeti odluku o novom izboru predsjednika. Registriranja Bačvanske regije u odgovarajućem je toku. Predsjednik SHM-a je priopćio da će se sazvati izvanredni kongres na kojem će se predložiti prihvaćanja novoga Statuta SHM-a.

Dan Hrvata u Mađarskoj predviđa se održati 10. studenoga u budimskom Hotelu Flamenco i crkvi sv. Emerika. Glavni i svečani program izvest će budimpeštanski Hrvatski plesni umjetnički ansambl „Luč“ zajedno sa ženskim zborom „August Šenoa“ iz Pečuha. Prema prihvaćenoj odluci, odnosno dosadašnjoj praksi, uzvanici SHM-a bit će članovi Predsjedništva, Nadzornog i Zemaljskog odbora, što znači da će se putni troškovi uzvanika i ovoga puta osigurati iz proračuna šest Savezovih regija.

Glede dodjele odličja SHM-a priopćeno je

više mišljenja i prijedloga. Na koncu su razmatranja rezultirala jednoglasnim izborom triju takvih osoba koje su tijekom svojega djelovanja učinkovito pridonosile očuvanju naše kulturne baštine, umnogome potpomagale gašenje i unapređivanje hrvatske materinske riječi. Predsjednik ZO Martin Išpanović predložio je da Predsjedništvo odluči i o dodjeli zemaljskog, tzv. manjinskog odličja koje se svake godine uručuje povodom Dana manjina, 18. prosinca. Nakon kraće rasprave Predsjedništvo je odlučilo da se to visoko priznanje dodijeli jednom od najzaslužnijih djelatnika naše zajednice. Na temelju prijedloga nazočnih regijskih predsjednika prihvaćena je odluka da se dio novčanih sredstava utroši u ovogodišnji Božićni koncert Bačvanske regije koji se predviđa održati u prosincu u Baji, a drugi dio prenese na sličnu kulturnu akciju u pokladnom razdoblju.

Iniciranje prijedloga predsjednika SHM-a o sazivanju i provođenju Foruma prijateljskog razgovora uza sudjelovanje odgovarajućih manjinskih civilnih udruga, „objeručke“ je prihvaćeno. Bit će to mogućnost da se upoznaju svi oni problemi koji tište manjinsku civilnu sferu. Nazočni su se složili da se posebna pozornost posveti natjecajnim mogućnostima, odnosno da uz državnu godišnju potporu SHM od 2,5 milijuna forinti i putem tih izvora povise prije nego potrebna materijalna sredstva za ostvarivanje drugih sadržajnih programa SHM-a.

M. Dekić

SUBOTICA – Kako piše informativno-politički tjednik Hrvatska riječ, 10. rujna otpočela je nastava u prvom hrvatskom gimnazijskom odjelu u Subotici, a u školske klupe sjelo 14 učenica, kojima je prvi sat održao razrednik Dominik Deman. Prigodom svečanog otvorenja, učenicke i roditelje pozdravili su predstavnici mjesne samouprave, Izvršnog vijeća AP Vojvodine, Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Subotici i hrvatskoga nacionalnog vijeća. Do završetka adaptacije potrebnog prostora u Gimnaziji „Svetozar Marković“ djeca će nastavu pohađati u mađarskoj Filološkoj gimnaziji „Dezso Kosztolányi“.

O prekograničnoj suradnji

Predstavnici knjiških Hrvata i gosti

U uredu knjiške Hrvatske manjinske samouprave 20. rujna s predstavnicima tamošnjih Hrvata susreo se Mátyás Eőrsi, voditelj frakcije Slobodnih demokrata u Parlamentu i član Odbora za Europska pitanja. G. Eőrsi zanimao se ponajprije za organiziranost hrvatske manjine u gradu te za uspostavljene prekogranične veze. Marija Vargović, predsjednica knjiške Hrvatske manjinske samouprave, izvijestila je o broju Hrvata u gradu, te koliko aktivnih članova ima njihova zajednica, kakve su udruge osnovali. Spomenula je njihovu aktivnost na gradskim priredbama, djelovanje pjevačkoga zbora, plesnu skupinu, pokrenuti tamburaški orkestar, organiziranje jezičnog tečaja, njihove samostalne priredbe i suradnju s gradom Čakovcem. Na sastanku je bio nazočan i Marijan Varga, predsjednik Mješovitog odbora Pomurja i Međimurja. On je predstavio organizaciju čiji su članovi predstavnici s lijeve i desne obale Mure, većinom načelnici općine s hrvatske strane, a s mađarske strane predstavnici manjina. G. Varga govorio je o nastojanjima odbora koji većinom ima koordinatorsku ulogu. Cilj je da se hrvatski narod iz matične domovine poveže s pomurskim Hrvatima, da evidentira sve zanimljivosti duž granicu. Odbor je taj koji povezuje ljude s jedne i druge strane granice. S hrvatske strane Hrvati su dobili dosta spoznaja kako se mogu snalaziti u europskim trendovima. Da ne bi bilo pomurskih Hrvata, to bi se odvijalo znatno teže. Odbor je povezo škole, športska društva. Suradnja se nastavljala na lokalnoj razini. Sve što nije izravan učinak, Odbor ne knjiži, ali pomaže u povezivanju, informiranju i povezivanju zajedničkih zamisli. Zajednički europski projekt Odbora jest i projekt Mreža Inno Mur@ preko kojeg je provedena izobrazba projekt menadžmenta okraj i onkraj Mure. Ovaj će projekt omogućiti nove projekte, naime, sada već svaka strana ima stručne djelatnike. Odbor ne raspolaže financijskim sredstvima; hoće li i do toga doći, pitanje je budućnosti. Upravo zbog tih nastojanja predsjednik želi upoznati Odbor sa saborskim zastupnicima, nastojati pridobiti i predsjednika Savjeta za nacionalne i etničke manjina da oni obavijeste o financijskim mogućnostima i na taj sastanak srdačno očekuju i G. Eőrsia. Prigodom kratkog sastanka raspravljalo se o dobrosusjedskim odnosima dviju država.

Beta

Natječaj Hrvatske samouprave Baranjske županije

Nedugo nakon svog utemeljenja Hrvatska samouprava Baranjske županije potpisala je sporazum o suradnji sa Skupštinom županijske samouprave, zajedno s ostale dvije manjinske županijske samouprave: romskom i njemačkom, kojim se između ostalog županija obvezuje i materijalno pomagati njihov rad. Iz županijskog su proračuna izdvojena sredstva, tako je Hrvatima (po razrađenim kriterijima koji su sadržavali bi više elemenata) pripalo nešto više od dva i pol milijuna forinti, kazao je za Hrvatski glasnik predsjednik Hrvatske županijske samouprave Mišo Šarošac. Zastupnici Hrvatske županijske samouprave, njih devetero, zasjeli su i donijeli odluku o raspisivanju natječaja za organizacije i civilne udruge Hrvata u Baranji te za pomaganje njihove djelatnosti i rada. Poslan je tekst natječaja svim samoupravama i pristigao je veliki broj zamolbi na adresu Hrvatske samouprave Baranjske županije. Tako se 11. rujna sastalo zastupničko tijelo Hrvatske županijske samouprave u Baranji, osim jedne zastupnice, svi su zastupnici bili nazočni, i odlučilo se odlukom pod brojem 14/2007. o dodjeli sredstava na pristigle molbe. Podijeljena je svota od 725 tisuća forinti, od čega su natjecatelji, kojima je udovoljeno, dobili potporu u iznosu od maksimalno 50 do minimalno 10 tisuća forinti, ili je njihova zamolba odbijena. Kako reče Mišo Šarošac, pokušali su udovoljiti molbama koje doista imaju potvrdu u radu organizacija, samouprava ili civilnih udruga koje su ih uputile. Dio sredstava ostavili su za potrebe organiziranja foruma koji će se u organizaciji Hrvatske samouprave Baranjske županije održati 8. prosinca u Harkanju, a koji ima za cilj susret zastupnika hrvatskih samouprava u Baranji. Uza zanimljiva predavanja naći će se vremena i za nevezana druženja. Program, zasada, još nije konkretiziran. Preostali dio dobivenih sredstava, uz državnu potporu, ostavljen je u pričuvu za planove i programe do kraja ove kalendarske godine i u prva tri mjeseca iduće godine. *bpb*

STARIN – U organizaciji Hrvatske samouprave sela Starina, na čijem je čelu predsjednik Jozo Perješi, 13. listopada u tom se mjestu priređuje tradicionalni Dan sela s bogatim kulturnim i folklornim programima. Nastupit će domaćini sa svojim Orkestrom „Biseri Drive“, doći će folkloriši iz Lukovišća, Martinaca, KUD Baranja iz Pečuha, folkloriši iz prijateljskog naselja Sopja iz Republike Hrvatske.

Ombudsman u Zalskoj županiji

Dio sudionika konferencije

Odbor za nacionalne i etničke manjine Skupštine Zalske županije drugi put je organizirao konferenciju za predsjednike manjinskih samouprava, načelnike i bilježnike u županiji. Predsjednik Odbora László Vajda smatra vrlo važnim da manjine uvijek budu u tijeku, da budu načisto s manjinskim zakonom i ako imaju problema, neka se slobodno obrate nadležnima. Konferenciju, održanu 21. rujna u Županijskoj kući u Jegerseku, posjetili su mnogi predstavnici manjina i naselja.

Jenő Manninger, predsjednik Skupštine Zalske županije, pozdravio je sve nazočne i naglasio da sve organizacije u županiji trebaju izraditi dobru koncepciju za svoje djelatnosti i programe jer, nažalost, županija raspolaže s malo materijalnih dobara, i to malo treba dobro razmisлити kako će rasporediti.

Dr. Erika Németh, voditeljica Zapadno-zadunavskoga regionalnog ureda javne uprave, koja je okupljenima govorila o dosadašnjim iskustvima manjinskog izbornog zakona, više puta je naglasila da je vrlo važno sve upisati u zapisnik, kakvih primjedaba ima na zasjedanjima, jer ured samo tako može pomoći iskrnsnu li kakve teškoće. Opetovano je naglasila da mjesne samouprave moraju osigurati prostoriju za manjinsku samoupravu i pomoći u administrativnim poslovima, trebaju pozvati predsjednika manjinske samouprave na sjednice mjesne samouprave, manjinska samouprava treba dati svoju suglasnost prilikom promjena u manjinskim ustanovama, npr. u reorganizaciji škola. U donošenju odluka u roku 30 dana treba zatražiti mišljenje manjinske samouprave. O gospodarenju samoupravama treba izvijestiti svakih pola godine.

Po gđi Németh trebalo bi zakon mijenjati glede glasnogovornika jer on bi trebao biti nazočan na svim zasjedanjima mjesne samo-

uprave, čak i na zatvorenima. Na kraju je sažela da se osjeća razvoj u djelovanju manjinskih samouprava, manje ima zakonskih nesporazuma. Predstavnici su vrlo čekali predavanje novoizabranog ombudsmana dr. Ernőa Kállaija. On je razgovijetnim i logičnim predavanjem pridobio povjerenje nazočnih. Na kraju je odgovorio na postavljena pitanja.

Manjinski ombudsman obavijestio je sudionike konferencije o dostignućima II. manjinskog okruglog stola na kojem su bili nazočni predstavnici svih registriranih manjina. Govorio je o problemima Manjinskog zakona, o rješavanju parlamentarnog zastupstva i odlučno je kritizirao buduća financijska nastojanja države u svezi s manjinama, no naznačio je i to da manjine moraju biti složne i zajedno zastupati interese svih manjina, bez obzira na njihov broj.

Postavljena su razna pitanja, primjerice, zašto predsjednici manjinskih samouprava ne mogu primati honorar, ili zašto se predsjednik ne može smijeniti.

Ladislav Penzeš, predsjednik Županijske manjinske samouprave, upitao je kada će se u javnim uredima osigurati službenici koji poznaju jezik manjine. U svezi s tim gđa Németh savjetovala je da se pogleda primjer Slovenaca, koji su u okvirima međuvladinih ugovora provesti anketu koliko ljudi ima potrebu slovenskog jezika u uredima, i ako ima, onda će u tome pomoći Republika Slovenija. Inače, u slovenskim uredima radi podosta ljudi s poznavanjem manjinskoga jezika, i tomu mogu težiti i ostale manjine.

Oba su predavača naglasila da će ubuduće rado pomagati pri pitanjima koji su u njihovu djelokrugu. Na kraju svim manjinskim samoupravama podijeljeno je izdanje «Manjinski vodič». *Beta*

Nastava hrvatskoga jezika u Bačkoj (II)

Od naselja do naselja nastava hrvatskoga jezika odvija se drukčije

Ni od ove školske godine nema većih promjena kada je u pitanju nastava hrvatskoga jezika u našim školama u Bačkoj, ali situacija nije nimalo ružičasta. Dok su nekada Kačmar, Gara i Santovo davali znatno najviše učenika u naše gimnazije, jer je postojala živa jezična sredina, dotle danas jedva ima učenika koji znanje hrvatskoga jezika donose sa sobom iz obiteljskoga gnijezda. U tome još samo Santovo možemo spomenuti kao jedino naše naselje gdje se jezik može naučiti u obiteljskom domu. Malo je bolja situacija u gradovima, gdje se taj broj posljednjih godina ustalio, pa možda malo i povećao, jer se mnogo naših ljudi iz okolnih naselja preselilo u Baju, s druge strane riječ je o gradu gdje ima više djece, stoga su i ponuda i potražnja u tom smislu veće.

I dalje gotovo četvrtina upisanih na hrvatski jezik pohađa Hrvatsku osnovnu školu u Santovu. Nastave hrvatskoga jezika i odgoja u vrtiću već odavno nema u Sentivanu i Čavolju. Prije dvije godine ukinut je hrvatski jezik u Čikeriji, ali još postoji odgoj na hrvatskom jeziku u vrtiću s 25 djece. Od prošle godine nema nastave ni u Bikiću, a ostala je neostvarena želja da se hrvatski očuva barem u okviru kružoka. Kada se sve zbroji, onda sveukupno 380 učenika pohađa predmetnu nastavu hrvatskoga jezika, a 99 učenika sudjeluje u dvojezičnoj nastavi u santovačkoj Hrvatskoj osnovnoj školi. Predškolskog odgoja nema u Baćinu, ali bi se on iduće godine ipak mogao ponovno učiniti. Prema podacima koje je prikupila predsjednica Odbora za odgoj i obrazovanje Hrvatske manjinske samouprave Bačko-kiškunske županije Anica Matoš, u predškolskom odgoju na hrvatskom jeziku sudjeluje 517 učenika, od toga najviše, 192 u Dušnoku, gdje svi uče hrvatski.

Prošloga tjedna dali smo pregled nastave hrvatskoga jezika u Santovu, Aljmašu i Kačmaru, posebno smo pisali o Gari, a ovaj put pokušali smo oslikati stanje u Baćinu, Kalači, Dušnoku i Baji.

Oblik i organizacija nastave od škole do škole je različita, od broja sati hrvatskoga jezika, jer se nastava toga jezika u dvije škole odvija tjedno po pet sati, u većini škola tjedno četiri, a kao strani jezik tri, do kružoka koji je pokrenut u Kalači tjedno po jedan sat. U jednim postoje samostalne hrvatske skupine, u drugima spojene skupine, ili pak kombinacija jednog i drugog. Isto tako u dijelu naših škola imamo nastavu hrvatskoga jezika od 1. do 8. razreda, u drugima samo do 6. razreda, a u nekima samo u pojedinim razredima kao spojene skupine nižih, viših ili više razreda. Zajedničko je gotovo svima da

se posebna pozornost posvećuje njegovanju hrvatske kulture, napose folkloru, što najviše privlači i djecu i roditelje, a to je najbolji način da se oni približe i hrvatskom jeziku.

Najviše učenika ima u Baji gdje se hrvatski kao predmet predaje u dvije gradske osnovne škole, u općeprosvjetnim središtima na Dolnjaku i na Vancagi.

Kao jedno od najvećih odgojno-obrazovnih ustanova u Baji, **OPS na Dolnjaku** ima gotovo 500 učenika, a od toga od 1. do 8. razreda 68 učenika upisano je na hrvatski jezik. Kako nam reče ravnateljica Angela Šokac Marković, ove su se godine iz hrvatske skupine u vrtiću svi (20) prvaci upisali na hrvatski jezik. U nastavi hrvatskoga jezika sudjeluje dvije učiteljice hrvatskoga jezika: ravnateljica Angela Šokac-Marković i Marija Mandić-Galić, a u školi radi i učiteljica hrvatskoga jezika Anica Prodan-Hoffman.

U OPS-u na Vancagi slična je situacija kao i drugoj bajske školi, pa od 1. do 8. razreda hrvatski uči sveukupno 65 učenika. Kako reče ravnatelj Joso Ostrogonac, negativni demografski val, smanjenje broja učenika opći je problem. Nažalost od ove godine imaju samo 24 prvaka, što znači samo jedan razred, a od toga 12 učenika upisalo se na hrvatski jezik. Postoje tri „čiste” skupine, dakle usporedni razredi u kojima se uči hrvatski, a imaju i podijeljene skupine sa po 10-12 učenika, kao što je i u prvom razredu. Osim toga postoji i hrvatski kružok u okviru kojega se uče hrvatski plesovi i pjesme. Redovito se organiziraju tradicionalne priredbe kao što su Markovo, kulturne večeri, prelo i županijski susreti hrvatskih učenika. Škola na Vancagi ima najbolje kadrovske uvjete, jer uz ravnatelja Josu Ostrogonca dvije učiteljice, Marija Batinkov i Jutka Poljak-Csicsor, rade u nastavi, a Antun Guban u izvannastavnim kulturnim aktivnostima.

U Općeprosvjetnom središtu u Dušnoku hrvatski se predaje od 1. do 6. razreda, a u nastavi sudjeluje sveukupno 71 učenik od ukupno 261 učenika škole. Kao i u većini bačkih škola, hrvatski se predaje tjedno četiri sata, a u nastavi sudjeluje dvije učiteljice: Katarina Pálmai-Papp i Judita Ambrus-Sánta. Kako nam uz to reče ravnatelj Tihámér Gorbay Nagy, „zbog opterećenosti nastavkom školovanja” u 7. i 8. razredu učenici i njihovi roditelji odlučili su se za učenje engleskog ili njemačkog jezika.

U baćinskom OPS-u ima sveukupno 154 učenika, hrvatski jezik tjedno četiri sata uči 20 učenika, i to u nižim razredima, od toga u 1-3. razredu 13, a u 4. razredu 7. Do kraja godine s njima će još raditi učiteljica Lenka Stanojev-Herner, a nakon njezina odlaska u

Učenici hrvatske skupine redovito sudjeluju u kulturnim aktivnostima.

Hrvatska plesna skupina sudjelovala je i na tradicionalnoj berbenoj svečanosti održanoj 28. rujna na Vancagi

mirovinu od siječnja 2008. godine to će nastaviti netko drugi – reče nam novoizabrani ravnatelj László Tamaskó, kojemu je ta dužnost zbog kratkoće vremena zasada povjerena samo za godinu dana, a zatim će se raspisati natječaj za mjesto ravnatelja. I u Baćinu uspješno djeluje kružok plesa koji vodi učiteljica Lenka Stanojev-Herner. Već se tradicionalno priređuje i županijski susret hrvatskih učenika, koji će se, kako je najavio ravnatelj, ove godine upriličiti 19. listopada.

Nakon svog utemeljenja lani u listopadu, Hrvatska manjinska samouprava odmah je potakla učenje hrvatskoga jezika **u Kalači**. Kako nas je obavijestio predsjednik tamošnje naše samouprave Bariša Dudaš, njihov je poziv naišao na lijep odziv roditelja, a mogućnost uvođenja hrvatskoga jezika osigurala je kalačka Katolička osnovna škola i gimnazija Naše Gospe. Još početkom godine prijavljeno je 60 učenika od 1. do 12. razreda, pa je ovih dana započela nastava hrvatskoga jezika tjedno jedan sat u obliku kružoka. U nižim razredima, zapravo do 5. razreda, podučava ih učiteljica Marija Prodan-Bölskei iz Baje, a u višima i u gimnaziji predaje sestra Aliks iz Vojvodine. Hrvatska manjinska samouprava vjeruje da ovo nije konačan broj učenika upisanih na hrvatski jezik jer postoji zanimanje nekolicine učenika iz još dviju kalačkih škola. Međutim, prijavu otežava i termin održavanja kružoka koji se održava četvrtkom u popodnevnim satima. Osim toga problem je i financiranje hrvatskih udžbenika, na koje u ovom slučaju nemaju državnu potporu, stoga će jedan dio osigurati Hrvatska manjinska samouprava. Potporu od 1000 forinti po učeniku dodijelit će HDS, ali ona se može potrošiti samo na izdanja izdavačke kuće Croatica.

S. B.

PEČUH – Udruga hrvatskih vinogradara u Mađarskoj od 20. do 25. listopada za svoje članove organizira izlet u vinorodna područja Bosne i Hercegovine. Uspostavljene veze s hrvatskim vinarima u Mostaru i Čitluku omogućile su i ovo putovanje članovima Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj koji će se upoznati s tamošnjim sortama vinove loze, njihova uzgoja i preradom u Vinariji Čitluk. Posjetit će i jedno od najkvalitetnijih vinorodnih područja u Hrvatskoj koje odlikuju cijenjena i priznata vina, a to je otok Pelješac.

PEČUH – Na pečuškom gradskom poglavarstvu 21. rujna sastali su se predsjednici svih devet manjinskih samouprava u gradu s pečuškim gradonačelnikom Péterom Tasnádiem koji je i potaknuo narečeni sastanak. Kako donose agencijske vijesti, u nevezanom razgovoru povelu se riječi o načinima na koji grad Pečuh može pomagati rad i opstojnost manjina u njemu. Manjinski savjetnik pri gradskoj upravi János Káblár za pečušku gradsku televiziju izjavio je, ne konkretizirajući, kako je došlo do zamisli o novome zajedničkom projektu u kojem bi sudjelovale sve manjinske samouprave koje djeluju u Pečuhu.

ERČIN – Kako je naše uredništvo uime erčinske Hrvatske samouprave i tamošnjega Rackog kluba izvijestila gđa Szili, u njihovoj organizaciji u Erčinu će se 13. listopada u tamošnjem domu kulture održati tradicionalno Racko prelo i potom Racki bal. Za dobro raspoloženje pobrinut će se Tukuljci, Orkestar «Kolo» Ladislava Halasa. Sav prihod od bala bit će namijenjen kupnji nošnje članova erčinske Plesne skupine «Zorica».

PAKŠA – Mađarska nuklearna elektrana kod Pakše (Paks) mora proširiti svoje kapacitete za dva nova reaktora kako bi se uspješno pokrio rast potrošnje energije u Mađarskoj, ustvrdio je vještak za elektrane András Cserhádi. Reaktori od po tisuću megavata trebali bi biti dovršeni između 2020. i 2025, naglasio je Cserhádi na stručnoj konferenciji u Budimpešti. Neki stručnjaci polaze od pretpostavke da će se u budućnosti pojaviti potreba za dodatnim povećanjem kapaciteta za osam tisuća megavata. Potražnja za električnom energijom nedavno je u Mađarskoj dosegla rekordnu vrijednost u rasponu od 6200 do 6300 megavata jer su mnogi stanovnici za vrućeg ljeta upotrebljavali klima-uređaje. Mađarski parlament produljio je 2005. radni vijek pakšanske nuklearke do 2037. Usvajanje odluke o proširenju njezinih kapaciteta uvjetovano je izradom studija o utjecaju na okoliš i izvedivosti, što bi moglo potrajati dvije-tri godine. Nabavljanje potrebnih dozvola, raspisivanje javnih natječaja i sama gradnja zahtijevat će dodatnih sedam-osam godina. Troškovi proširenja iznosit će 1500 dolara po megavatu kapaciteta.

Ankete pokazuju da 70-ak posto Mađara podupire uporabu atomske energije.
(Hina/APA)

Intervju

S novom peljačicom petroviske čuvarnice, Žužanom Milišić-Hooš:

„Za djelom, polag familije to mi nikako neće biti lako, ali ufam se da će mi Bog dati zdravlja i snage toliko da sve to bude u redu“

Pred dvimi ljeti, s naglom smrću Ane Milišić-Horvat, petroviska čuvarnica je ostala prez ljubljene Pepi, odgojiteljice i angažirane, odane peljačice ove ustanove. Sve to vrime je bila ovlašćena na čelu ustanove Ana Šubić-Geošić, dokle je mjesna samouprava ovo ljeto ispisala naticanje za ovu funkciju ter, i s odobrenjem Hrvatske manjinske samouprave, od 16. augustuša je primljena u toj funkciji na pet ljet, jedina kandidatkinja, Petroviščanka Žužana Milišić-Hooš ka je uprav na sredini svojih 30-ih ljet. O svojem novom položaju ter o predvidjeni zadaća smo se pominale prošli tajedan, djelomično kod nje doma, a djelomično na nje djelatnom mjestu, u petroviskoj čuvarnici.

Razgovarala: *Timea Horvat*

Pred poldrug misec si nastala peljajuća odgojiteljica u Petrovom Selu. Koje škole, životni put imaš, i ka motivacija te je vodila do ove funkcije?

– Poslije petroviske osnovne škole sam se upisala u Hrvatsku gimnaziju u Budimpešti, onde sam uspješno maturirala pod rukom razrednika, pokojnoga Stipana Pančića. Zatim sam se javila na sambotelsku Visoku školu, na struku hrvatskoga jezika i književnosti ter madjarskoga jezika i književnosti, a za diplomiranjem sam dobila mogućnost da podučavam u židanskoj školi ugarski ter i hrvatski jezik. Dvi ljeti sam tamo ostala, pak sam se udala i rodila sam ducu. Danas imam troje dice, ter u medjuvrime sam se mogla zaposliti ovde u petroviskoj čuvarnici. Tomu jur sedam ljet. Pravo da sam ishasnovala ovu priliku i hudo sam završila i Visoku školu za odgojiteljice u Šopronu. Ja ću istinu povidati, meni još i u glavi nij bilo da budem peljačica, ja sam mislila da nisam tip za to, ali došlo je do takove situacije da jedino ja sam mogla u stručnom pogledu ispuniti te uvjete ke su bile navedene u naticanju. Zvana toga ni najmanje nismo htile da nam gdo dojde iz stranjskoga dirigirati, zato sam ja nutradala svoje papiroše i ovako sam bila primljena.

Koliko djelačić i dice imate sad u čuvarnici?

– Devetimi smo sve skupa, jedan status je prazan ostao sad, poslije smrti naše drage Pepi, odgojiteljice. Sve djelačice su iz našega sela, tako morem reći da i dvi tetke i tri odgojiteljice su hrvatskogovoreće. Vivien Zavodi je nam sad nova pomoć, ona je uz djelo na trećoj godini, na šopronskoj Visokoj školi za odgojiteljice, i na mjestu je kolegice ka je trenutačno na porodiljskom otpustku. Dice imamo, nažalost, sve manje, sad ih je sve skupa 28, a do protulića ćemo imati 32 mališane. Ov broj će s vekšinom i u budućnosti ostati, to zlamenuje da ni već, niti manje dice neće pohađjati ovu čuvarnicu.

Momentalno u velikoj grupi nek pet dice imamo, a ovo znamda more i probleme generirati dojdouće ljeto u našoj školi.

Ako smo već kot škole, jesu li vaše zadaće vekše, otkidob je škola nastala dvojezična i kakovo je zapravo to znanje što dica iz doma donesu?

– To je svakako dobro da imamo već zadać kad dica s vekšim hrvatskim znanjem moraju stupiti u školu. Već moramo koristiti hrvatske izraze, intenzivnije se moramo baviti s dicom i pri tom stalno ponavljati jur poznate, hasnovane riči. Zopet moram nek to reći kako je dice manje i ono znanje je, nažalost, sve manje što nam donesu iz doma. Ali moram i to naglasiti da, hvala Bogu, još imamo nekoliko dice koje još jako lipo govoru po hrvatski, čistim jezikom dojdou. A k tomu da se nauči jedan jezik, kot bi se to moralo, kot bi to bilo potribno, čuvarnica nij dovoljna. Mislim da nigdar ne moremo reći da nam je dost pomagalov, sredstav za hrvatski odgoj, vik bi nam tribi bilo već. Istina da dobijemo materijale, uglavnom iz Austrije od Hrvat-

skoga kulturnoga društva, mogli smo imati razna usavršavanja, i tamo dobijemo redovno dodatne materijale, na sve ovo se naslanjamo.

Sve gušće čujemo da današnja dica sa svakarčkovim pačenjem zajdu u čuvarnicu, školu. Imate li vi u svojoj ustanovi takove problematične mališane?

– Dvi grupe imamo, u jednoj su najmanja dica od 3 do 4, u drugoj su od 5 do 7 ljet starosti. Iako imamo svako ljeto manje dice, naši problemi s njimi ipak nisu manji. Poteškoće nisu s dicom, nek najveć sa starinom. Oni znaju napraviti iz male stvari veće probleme, a gor ne bi bilo potrebno. Jedan specijalitet naše čuvarnice je da imamo iz Sambotela pedagoginju ka je odgovorna za logopediju. Ona ekstar, tajedno jedanput se bavi onom dicom kim se još nij razvio čisti govor. Ona nam jako čuda pomaže, s njom smo jako zadovoljni.

Koje su vam najstiskajuće probleme, za hitno rješenje?

– Kot svagdir i ovde su financijski problemi najveći. Mislim, u minuli ljeti nismo jako dobili potporu. Kad se zato pominamo, moram najprlje spomenuti zgradu naše ustanove ka je u jako ločestom stanju. To bi bilo sad najvažnije da bi se to dalo obnoviti, popraviti. Krov je u tako lošem stanju da skoro već nutra curi godina, i obloke bi si morali izminuti, i vrata, i jako čuda svega bi bilo što bi se još moralo izminuti i popraviti. Prema samoupravi sam tumačila našu prošnju, odgovor je vik isti, nij pinez, mora se čekati. Ne znam što bi još mogla reći ako to odgovorni ljudi ne zamu upamet!

Koji su ti tradicionalni programi kamo otpeljate svako ljeto vaše mališane?

– U misecu novembru imamo Dan starih ljudi, svaki put marljivo se pripravljam na to, sa svečanim programom. Vik izberemo takovu dicu ke imaju majke i dide u publiku, i jako se znaju veseliti kad vidu svoje nukiće tamo jačiti, recitirati, tancati. Na fašenjku uprav tako se obliču naša dica i jedno nediljno otpodne iznenadimo cijelo selo, roditelje. Pred ljetnim odmorom, još jednoč pozovemo svakoga da pogledaju dičji program, rekši što su se dica naučila krez jedno ljeto. Imamo, sad jur gor ne znam koliko ljet tomu, piknik pod vrtli. To je jako popularno za dicu, jur ujutro projdemo van u prirodu, onde smo cijeli dan, tamo se igraju, jako se dobro čutu, ja mislim s nami skupa. Mogli smo se projti voziti na biciklinu, imamo lug okol sela. I svako ljeto napravimo nekamo izlet, u misecu maju ili juniju. Prošlo ljeto smo bili u Juri, u zoološkom vrtu, i bio je nepozabljev dan. Imali smo vezu s nardarskom čuvarnicom, ka već ne postoji, ali živa je još naša suradnja sa četarskom čuvarnicom. Tamo smo imali i skupni izlet s dicom u Gori.

Kot vidimo, plani, mogućnosti su velike i široke na stručnoj sceni, no, kako sam čula, Tebi i sljedeća ljeta nikako neće biti lako...

– Da, i ja mislim da neće biti lako za me to sve. Prvo i za to ne jer sam zašla u ovu funkciju, drugo da imam troje dice, moram i za familiju biti ovde. A imam još jednu zadaću ku ću morati napraviti: moram zgotoviti visoku školu sa strukom za peljanje ustanove. Za djelom, polag familije to mi nikako neće biti lako, ali ufam se da će mi Bog dati zdravlja i snage toliko da sve to bude u redu.

Želim Ti da tako bude! Zahvalim ov razgovor!

Prekogranična suradnja žena

Još početkom prošle godine u Kaniži je osnovano Hrvatsko županijsko društvo žena koje broji tridesetak članica. Osnovano se radi zastupanja interesa žena pripadnika hrvatske nacionalne manjine, gajenja hrvatske kulture, potpomaganja edukacije i zapošljavanja Hrvatica, pospješivanja njihova socijalnog položaja, zdravstvenog stanja i surađivanja s drugim civilnim društvima unutar i izvan granica.

Predsjednica društva Marija Vargović nakon godinu dana djelovanja smatra važnim uspostavu veze s nekom sličnom organizacijom iz Hrvatske, stoga je zatražila pomoć od Margite Mirić, ravnateljice draškovečke osnovne škole da pomogne u povezivanju.

Predsjednica se 22. rujna sastala s predstavnicima Udruge žena iz Čukovca, s dopredsjednicom Mirjanom Mihoci i tajnicom Božicom Mihoci.

Udruga žena „Žireki” iz Čukovca također je mlada organizacija, osnovana je u siječnju 2006. g., ima pedeset članova, predsjednica je Valerija Punkrac. Udruga potpomaže ponajprije ostale udruge toga naselja, te organiziranje priredaba u selu. U buduću bi voljele organizirati i neke športske aktivnosti za žene ili obitelji, baviti se sakupljačkim radom, a rado bi surađivale i preko granice. Gđa Vargović izvijestila je predstavnice iz Čukovca o djelovanju kaniških Hrvatica, o običaju „lakovni četrtak”, o Danu žena, o organiziranoj izradi pisanica, o kuhanju tradicionalnih jela.

Odmah, prilikom prvog susreta pronađene su zajedničke teme, Hrvatice s desne obale Mure također imaju običaj sličan „lakovnom četrtku”, ali to je u ponedjeljak prije fašnika, te da su im vrlo omiljene lepinje „dukanci”. Nakon kratkotrajnog susreta predsjednica kaniških Hrvatica pozvala je Čukovčanke na druženje u studenome, da se upoznaju s izradom cimera i sudjeluju na Hrvatskom balu u Kaniži.

beta

VANCAGA – U organizaciji Općeg prosvjetnog središta odnosno roditeljske zajednice na Vancagi u Baji, u petak 28. rujna organizirana je već tradicionalna berbena svečanost. Popodne su pod nazivom Mjesto obrtništva organizirani zabavni sadržaji za djecu, koja su pod vodstvom svojih učiteljica u velikom broju nizala zrnje, izrađivala ručne radove od cvijeća, komušine i drugih materijala. Nakon toga već po običaju organizirana je i svečana berbena povorka glavnim ulicama Vancage, a u njoj je sudjelovala i Hrvatska plesna skupina škole u pratnji Orkestra «Čabar» iz Baje.

U Pinčenoj dragi

Prva cedejka petroviskoga jačkarnoga zbora Ljubičica

Petroviski jačkarni zbor Ljubičica jur mnogo puta je sudjelivao pri radijski, televizijski snimanji, dar pred desetimi ljeti ženske jačkarice takaj su otpjevale nekoliko poznatih pjesama na CD-ploči *Petrovo Selo – danas i čera*. Lani je „Ljubičica” svečevala 20. obljetnicu svojega postojanja, i tom prilikom im je direktor Croatice Čaba Horvath ponudio da se snimi prva samostalna cedejka. Onu rič je sprohadjalo djelo, a početkom ljeta u petroviskoj vanjskoj crkvi je snimljen glazbeni materijal. Plod toga dvodnevna djela 29. septembra, subotu, je predstavljen publiku u mjesnom kulturnom domu. Prezentacija CD-ploče *U Pinčenoj dragi* se je začela prikazanjem fotografijov ke su napravljene prilikom snimanja u crkvi, sa snimalom Timee Horvat, ka je fotografirala i kipice za CD-ploču. Potom je „Ljubičica” razveselila nazočne s poznatimi petroviskimi jačkama, a pozvala je i goste. Naravno, nisu prahali daleko proći da na nastup invitiraju vlašće tamburaše „Koprive”, ki i na glazbenom produktu odsviraju prekrasnu *Pjesmu rastanka*. Sastav vodi Rajmund Filipović. HKD Gradišće je za ovput izabrao iz repertoara slavonske i

bunjevačke tance. U dvi blokii je pak nastupao zagrebački korus Desiderium, pod dirigiranjem Draga Goldina. Ov partnerski korus je jur četvrti put gostovao u Petrovom Selu, a drugi dan je oblikovao i hrvatsku mašu, na najveće veselje domaćinov. Na kraju svečevanja je Čaba Horvath prikdao prvi primjerak CD-ploče peljačici zbora Jolanki Kočiš. Svakako je tribi naglasiti da se je „Ljubičici” ugodao jako lip i šareni produkt ki je na visokom vokalnem i instrumentalnom nivou. Cedejka sadrži 14 petroviskih (odnosno gradišćanskih) narodnih jačak kot *Naša mila, K večeru, Sve je tiho, S noć sam se, Čer snočka, Tuge moje, tuge, Zutra se moram...* Solo jaču na njoj Ildika Pataki-Hogya ter Magdalena Krojer-Jurašić. Tonmajstor je bio, takaj Petrovišćan, Albert Handler. Nosač zvuka je napravljen u 300 primjerkov, a za 1800 forintov se more kupiti pri peljačici zbora.

Čaba Horvat, direktor Croatice je svečano prikdao prvi primjer cedejke

ŽELJEZNO – Delegacija ugarske državne televizije MTV je bila na pohodu u zemaljskom študiju ORF-a u Željeznu. Četrdeset žurnalistov iz različnih manjinskih redakcijov u Ugarskoj si je pogledalo djelovanje ORF-redakcije za narodne grupe. U Ugarskoj živi ukupno 13 priznatih manjin. Od 1978. ljeta imaju Hrvati u Ugarskoj vlašću televizijsku emisiju. Tajedno se emitira 26 minut na hrvatskom jeziku. Jur u pedeseti ljeti su počeli emitirati hrvatske emisije na radiju. Sada imaju dvi ure na radiju. Za hrvatske manjinske emisije su zaposleni tri uredniki. Jedan od njih trih, Mišo Balaž, je od samoga početka hrvatskih televizijskih emisijov 1978. ljeta urednik MTV-a u Pečuhu. U razgovoru s ORF-redakcijom za narodne grupe Balaž, kot najveću želju, imenuje da bi se njevo djelo moglo odvijati u europskoj atmosferi humanosti i uljudnosti, i da manjine u Ugarskoj ne bi tribale stalno obrazlagati uzroke svoje egzistencije.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Samouprave Kőbánye i Hrvatske manjinske samouprave Kőbánye u Kulturnom centru Pataky 5. listopada otvorena je izložba umjetnika Gradskog muzeja Vinkovaca Pozdravni govor održao je Lajos Verbai gradonačelnik Kőbánye dok je iz zložbu otvorio: Stjepan Jozić ravnatelj Gradskog muzeja Vinkovaca Izložba će biti otvorena od 5.-20. listopada 2007., svaki dan između 10-18 sati osim ponedjeljka.

Trenutak za pjesmu

Marija Vargaj

Ja sam pjesnik bez sreće

Da sam sinje more moje bi ti vali
Obale i žale vječno milovali.
Da sam sunce moja vatra bi da gori
Tek da tebe grije, tek da tebi zori.
Da sam sjajna vila sa kosom od zlata
Prosula bih kose na svakog Hrvata,
Nek u zadovoljstvu, nek u sreći živi
Nek presvisnu oni koji su mu krivi.
Da sam cvijet ljiljan, karafil il' lala
Tek na tvojoj grudi ja bih procvjetala.
Da sam orao nad tobom bih se vila
Dok me nose krila, zemljo moja mila.
Al nisam sunce, nit' more nit' ptica
Niti skroman cvjetić, nit' njena latica,
Tek sam pjesnik sivi i pjesnik bez sreće
Koji se tebe nikad napjevati neće.
Da vječito pjevam i pjevam o tebi
Nikada se tebe napjevala ne bih.

-Tiho-

Kiseška crkva sv. Mirka

Na hrvatski kiritof s novim krovom

Crkva sv. Mirka u Kisegu je niz ljet postala za ovde živeće Hrvate sigurni, duhovni centar, kade se redovno (misečno dva puta) strefu. Županijski biskup je 1999. ljeta odobrio da ov crikveni objekt hasnuju mjesni Hrvati deset ljet dugo, a kiseška Hrvatska manjinska samouprava je još i prik moći investirala u njegovu obnovu, polipšavanje. Krez toliko ljet obnovljen je oltar, restaurirane su statue svecov na vanjski stijena, nabavljene su nove orgulje, modernizirano je grijanje. Znova se čuje zvoniski glas, a od lani turmene ure miru vrime. Na početku ljeta Hrvatska manjinska samouprava zopet se je dala u djelo. O tom je govorio predsjednik manjinskoga tijela Šandor Petković: – Lani smo mislili nek nato da bi obnovili turam i ure na njemu. No, tako dobro

smo pekljali da je došlo toliko pinez, skupa da smo dalje mislili da bi se morala sva fasada obnoviti. Dostali smo i na naticanji novce, a kad je bilo već novcov, onda je došla najpr ideja da bi si morali i črip zminiti. Djelo se je začelo, kako je kasnije ispalo prez dozvole, jer je to fara zabila prositi. Pravoda je ovako na jedno vrime stopirana obnova, pokidob je Ured za obranu kulturnoga jerbinstva uputio investitore da još jednoč moraju krov minjati i barem u 25% moraju najzad pometati stare čripe (mišano s novim), rekši: Božji dom ipak se računa med zaštićene spomenike. Hrvatskoj manjinskoj samoupravi ta odluka se nij vidila i apelirala je u svojoj žalbi da ako se stavljaju novi čripi, bar pedeset ljet s tim već ne pravaju brigati, a i proizvođač samo u tom slučaju daje punu garanciju. Razlogi su pobijedili, a danas jur novi čripi stoju na crikvenom krovu, službeno na kiseškom kiritofu, 3. novembra će se posvetiti. – Ja bi nek toliko rado rekao da ovo djelo sada drži u novcu od oko deset milijun forintov, dok naš proračun tako izgleda da od države dostanemo svako ljeto 640 jezero forintov, od kiseške samouprave ljetos nek polovicu smo dostali kot lani, i druge pineze smo tako pekljali. Gizdav sam na to da naši Hrvati ki živu u Kisegu, kad smo prosili da bi oni podupirali ovo djelo, već nek milijun forintov

Šandor Petković, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u Kisegu

su skupadali. Od ove šakice registriranih Hrvatov, kih je 140 u Kisegu, mislim da to su lipi pinezi. Ako bi se u Kisegi na barki cilj ovako mogli brati, Kiseg bi bio malo najpr dalje. Kad su nam ponudili ovu crikvu, mi smo si ju rado zeli. Jako čuda smo u toj crikvi udjelali, i sad već velu sami Kisežani, ako u ovom varošu gdo kani ča, toga kaštigadu. I drugi su imali ovakove probleme s krovom, ali sad smo mi izborili novi precedent i pokazali smo da kako se more, kako se mora – je rekao još Šandor Petković, koordinator svih djel oko crikve.

-Tiho-

SUBOTICA – U organizaciji Hrvatske čitaonice, od 11. do 13. listopada u Subotici će se prirediti šesti po redu Dani Balinta Vujkova, s podnaslovom «Dani hrvatske knjige i riječi». U okviru programa predviđeno je više manifestacija, među njima i multimedijalna večer na kojoj će ove godine, po prvi puta u Subotici gostovati Hrvatsko kazalište iz Pečuha s pučkom predstavom «Pošteni varalica» Antuna Karačića.

O narodnoj književnosti u školi bit će riječi u četvrtak, 11. listopada, s početkom u 11 sati u Velikoj dvorani HKC «Bunjevačko kolo», kada se očekuje i nastup učenika osnovnih škola i djece iz vrtića. Tom će prigodom biti predstavljene dramatizirane narodne pripovijetke koje je skupio i zapisao Balint Vujkov.

Stručno-znanstveni skup održavat će se 12. i 13. listopada u Čitaonici Gradske knjižnice, oba dana od 9 do 12, odnosno 12,30 sati. Prvoga dana znanstvenog skupa bit će riječi, među ostalim, o sakupljačkom radu Balinta Vujkova, povijesti subotičkog Narodnog kazališta i pečuškog Hrvatskog kazališta te o hrvatskom dramskom stvaralaštvu u Podunavlju. Najavljeni su sljedeći sudionici: Milovan Miković (Subotica), Antun Vidaković (Pečuh, Mađarska), dr. sc. Sanja Vulić (Zagreb), Zlatko Romić

(Subotica), Frana Vulić (Zagreb), dr. sc. Robert Hajsza (Pinkovac, Austrija), Đuro Franković (Pečuh, Mađarska) i mr. Đuro Lončar (Subotica), Ladislav Suknović (Subotica), Zdenka Popov (Novi Sad) i Katarina Čeliković (Subotica).

Drugoga dana znanstvenog skupa bit će prikazane knjige u okviru hrvatskog izdavaštva u 2007. godini, te otvorena izložba knjiga i članaka o dramskom stvaralaštvu Hrvata u Podunavlju. Sudjelovat će Đuro Rajković (Novi Sad), Petko Vojnić Purčar (Novi Sad), Tomislav Žigmanov (Subotica), Vojislav Sekelj (Subotica), dr. sc. Jasna Melvinger (Novi Sad), Dujo Runje (Subotica), dr. sc. Sanja Vulić (Zagreb) i Katarina Čeliković (Subotica).

U petak, 12. listopada, na Sceni Jadran Narodnog kazališta održat će se multimedijalna večer, na kojoj će, uz već spomenuti nastup pečuškog Hrvatskog kazališta, biti priredena izložba fotografija starih kazališnih predstava na hrvatskom jeziku. Početak večeri je u 19 i 30.

Suorganizator Dana Balinta Vujkova je Gradska knjižnica Subotica, a njihovo održavanje podupiru Općina Subotica, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu. S. B.

Cijela petrovsko-četarska familija Pataki se je oblikla u narodnu nošnju na četarskom trgadbenom veselju

Dan sela u Novom Selu

Mi smo najstariji članovi KUD-a Drava kažu mi Novoselci Pišta i Pavo, točnije Pišta Hajoš i Pavo Gadanji. Vunenaš se razišao u Novom Selu i njegovi folkloriši danas su članovi KUD-a Drava, koji je u proljeće ove godine utemeljen u Lukovišću. O njima se brinu Lenard Traum. Svakoga se tjedna ide na probe u Lukovišće, ali to moji sugovornici ne žale. Govore mi veselo dok me toplo pozdravljaju u dvorištu lukoviškog doma kulture na tradicionalnom Danu sela održanom 29. rujna.

Načelnik sela Ivo Ilijašić i predsjednik Hrvatske samouprave Bela Siladi na nogama su od ranoga jutra kako bi sve proteklo u najboljem mogućem redu. Ivo Ilijašić skrbi za svoju malu zajednicu koja je više nego zadovoljna njegovim naporima. Predsjednik Hrvatske samouprave Bela Siladi sa svojim zastupnicima maksimalno surađuje s načelnikom i mjesnom samoupravom, jer svi smo mi Hrvati u Novom Selu, reći će mi ponosno moji sugovornici. Tako je bilo i prilikom organiziranja tradicionalnoga Dana sela u Novom Selu koji se svake godine održava posljednje rujanske subote. Malonogometni turnir je u prijepodnevnim satima, uza sudjelovanje pet momčadi, Novog Sela, Lukovišća, Potonje, Drávagárdonya, Brlobaša. Kuhanje na otvorenome, za sve stanovnike i goste. Dragi gosti, među njima zamjenik predsjednika Skupštine HDS-a Đuso Dudaš, zastupnici Skupštine HDS-a iz Šomođa, predsjednik Odbora za pravna pitanja Skupštine HDS-a- Jozo Solga... Svi stanovnici sela dobili su objed. Onaj tko nije došao na lice mjesta, dobio ga je kod kuće. U petnaest sati počeo je bogati kulturno-umjetnički i folklorni program. Nastupio je već nadaleko poznati KUD Podravina iz Barče i njegovi veseli članovi, podrijetlom iz ovih naših sela, sastav

Dinamic dance iz Lukovišća, skupina umirovljenika iz Tomašina, novoselski gajdaš, živa narodna legenda, majstor narodne umjetnosti, neponovljivi Pavo Gadanji, nastupio je i KUD Drava, društvo koje je okupilo Hrvate ovih naših četiriju šomođskih sela: Lukovišća, Potonje, Brlobaša i Novoga Sela. U Novom Selu Hrvatska samouprava brine se o redovitim gostovanjima Hrvatskoga kazališta, organizira se Dan sela, hodočasti se u marijanska svetišta, tako su ove godine bili u Mariji Bistrici. Pedesetak hodočasnika, polovica njih iz Novoga Sela, polovica iz Potonje. Svake godine sponzorira se i organizira i posjet Božićnom koncertu u Pečuhu. Onoliko radimo koliko nam novčane kondicije, koje su više nego skromne, dopuštaju, kaže mi Bela Siladi. Iz Novoga Sela 40 djece ide u Lukovišće, što u vrtić, što u okružnu školu.

Načelnik sela Ivo Ilijašić raduje se što se toliko mještana okupilo i vesele se na Danu sela. Prilika je to za druženja, staviti brigu ustranu i uživati u hrvatskome plesu i pjesmi. U Novom Selu živi 250 stanovnika. U ovom se selcu radi, vrijedni su to ljudi, rade danju i noću, što se vidi na njihovim kućama i u njihovim dvorištima. Mi smo Hrvati i ne bavimo se politikom, živimo svoj svakodnevni život u radu i samoodricanju. Selo napreduje ali bi trebalo obnoviti put do staroga groblja, napraviti put do Drave, osnažiti šance. Ako će se to u nastupajuće tri godine napraviti, bit ću zadovoljan, a i selo će biti zadovoljno, kazuje mi načelnik Ivo Ilijašić. Lani smo obnovili cestu do Lukovišća, liječničku ordinaciju, dom kulture, imamo internetske priključke i pet računala.

Kako veli Ivo Ilijašić, u Šomođu su samo ova četiri naselja prava hrvatska. Ima manjinskih samouprava i Hrvata i u Dombolu, Kapušu i drugim mjestima, ali mali je to postotak Hrvata u odnosu na hrvatsko stanovništvo ovih sela, i to je nešto sasvim drugo, naglašava Ivo Ilijašić. Svake nedjelje imamo svete mise u našoj crkvi koje teku na hrvatskom i mađarskom jeziku, iz Martinaca dolaze svećenik Norbert Nagy i vjeroučiteljica Jelka Gregeš. U posljednjih deset godina broj stanovnika stagnira. Prije deset godina Novo Selo je imalo 330 stanovnika, danas 250. Ima mnogo starih, koji umiru, kuće se prodaju, dolaze u selo novi stanovnici, ali oni nisu Hrvati. Kuće se popravljaju, ne grade se nove. Načelnik se i ne sjeća kada je sagrađena posljednji put nova kuća u Novom Selu. Ljudi idu trbuhom za kruhom, mnogi kao sezonski radnici odlaze u Njemačku. Ovo je jako zaostali kraj, mi smo „stražnji” u Mađarskoj, kažu njegovi stanovnici, ne s malo gorčine. Seoska samouprava pomaže nezaposlene, brine se o starima kojima je osiguran topli obrok što se nosi iz Lukovišća.

Uz Dan sela, tu je i naša sveta Janja, vele Novoselci, koja nas okuplja zadnje nedjelje u mjesecu.. Nekadašnja školska zgrada odzvanja od pjesme i veselih Podravaca. Uz izvrstan perkelt, i virovitičke svirače, kojima su se pridružili i naši svirci, vrijeme brzo leti. Navečer nezaboravan bal uza svirce iz Starina. Kažu mi kako se kućama otišlo tek u jutarnjim satima.

Branka Pavić-Blažetin

Vlado Kalember u Martincima

U organizaciji mjesne samouprave sela Martinaca, na čelu s načelnikom Pavom Gujašem, u Martincima je 29. rujna priređen Dan sela. Bogati programi počeli su već u ranim prijepodnevima satima natjecanjem u kuhanju (ekipe su se mogle prijaviti u mjesnom poglavarstvu), a nastavljen je programima za djecu i dječjim igrama te nadmetanjima. U prijepodnevima satima bilo je održano i natjecanje u vožnji motora, a nakon objeda natjecanje u gađanju lukom i strijelom. Na terenu sreli smo članove društva Zrinski iz Sigeta koji su pokazali vještinu rukovanja lukom i strijelom. Simpatični Sigečani ispričali su mi kako bi se željeli povezati s gradom Čakovcem u kojem su Zrinski imali svoja dobra te kako i oni u Sigetu iz godine u godinu sve više njeguju kult obitelji Zrinskih, a ove godine kao i prošle gosti grada Sigeta bili su članovi Zrinske garde iz Čakovca. Kulturni program u športskoj dvorani počeo je u 14 sati. Nastupili su plesači, učenici martinačke osnovne škole, skupina Hip-hop s modernim plesovima, a predstavili su se i plesači plesa u paru iz Šeljina. I dok su oni zabavljali mnogobrojnu publiku u dvorani, na otvorenome po više nego ugodnom vremenu se jelo, pilo i razgovaralo s prijateljima. Natjecanje u kuhanju završilo je, proglašeni su i pobjednici, ugošćeni gosti i prijatelji. Svi djelatnici seoskih ustanova, seoskog poglavarstva, vrtića, mjesne škole nisu štedjeli ni trud ni vrijeme od ranih jutarnjih sati bili su na nogama kako bi toga dana u Martincima i za njegove građane sve išlo

kako to i treba da bude. U poslijepodnevima satima odigrana je i redovita prvenstvena utakmica na igralištu u Cretiću, između domaćeg NK Zrinski i šeljinskih nogometaša. U 20 sati počeo je bal. Martinčane i njihove goste zabavljao je poznati hrvatski pjevač Vlado Kalember sa svojim sastavom. Skupili smo snage i želimo pokazati da možemo napraviti takav Dan sela koji će okupiti i Martinčane i stanovnike okolnih naselja, kazao je za Hrvatski glasnik načelnik sela Pavo Gujaš. Jer Vlado Kalember i njegove note poznate su i mladim naraštajima, a nama četrdesetogodišnjacima je zakon jer mnogi smo se zaljubili u Vladu te u Srebrna krila i njihovu glazbu. «O, Ana, tugo mojih dana», «Ja nisam kockar, ali gubim...», «...sanjar lualica...» nezaboravni su hitovi, a Vlado je svojim nastupom u Martincima pokazao još jednom kako može zapaliti publiku. Vjerujem kako su svi oni koji su nazočili večeri i balu, na kojem je svirao i pjevao Vlado Kalember sa svojim momcima, imali nezaboravnu martinačku večer. Pa ako je i ona koštala po nekima i više nego što je trebalo da košta, isplatilo se biti zajedno uz hrvatsku glazbu, kazao nam je načelnik Pavo Gujaš. Pokazali smo kako smo i mi u našoj regiji sposobni za organizaciju velikih priredaba i koncerata, bez obzira na sve teškoće koje pri tome prate njihovu organizaciju. Dan sela i ovoga puta u Martincima bio je pravi Hrvatski dan, ali ondje nijedan dan ne može ni biti i nije negoli hrvatski.

Branka Pavić-Blažetin

Foto: Erika Kuštra

Posjet Labinu

Grupa od 16 učenika iz dviju bajske škole (sa Vancage te Dolnjaka) u kojima se predaje hrvatski kao predmet u pratnji svojih nastavnika, od 2. do 5. listopada boravili su u prijateljskom naselju Labinu u Hrvatskoj. Za svoga boravka odigrani su prijateljski nogometni i odbojkaški susreti, a basjski učenici upoznali su se i s radom Vijeća mladih grada Labina. Za učenike iz Baje organiziran je i izlet brodom na otok Cres.

Kako nas je izvijestila Angela Šokac Marković, član bajske izaslanstva, koje je vodio menadžer Lajos Bocsa, 3. listopada u Labinu je održan četvrti po redu Europski dan poduzetnika pod pokroviteljstvom Europske organizacije za gospodarsku suradnju i razvitak (OECD-LEED). Na okruglom stolu u Gradskoj galeriji Grad Labin bio je domaćin prezentacije i rasprave na temu „Uloga lokalne samouprave u transformaciji gospodarstva“ u kojoj su sudjelovali višegodišnji partneri lokalne gradske uprave na projektu oživotvorenja kako gospodarskih, tako i obrazovnih, socijalnih, ekološki-održivih, te međunarodnih aktivnosti. Kao visoki gost skupu je bio nazočan Peter Tatarko, menadžer i koordinator OECD-a iz Centra za razvoj lokalne zajednice sa sjedištem u Trentu (Italija), koji je posebno pohvalio posvećenost Grada Labina mladima te nastojanja gradske uprave u održavanju ravnoteže između poslovnog razvoja i kvalitete života.

Uvodno izlaganje održao je dogradonačelnik Grada Labina Alen Golja koji je cjelovito prezentirao probleme s kojima se Labin i Labinščina suočila sredinom devedesetih godina, te modelima traženja izlaza iz gospodarske i socijalne krize. Među ostalima prezentirana je i suradnja sa pobratimljenim gradovima i suradnja sa javnim i privatnim sektorom. S. B.

BUDIMPEŠTA – Do 15. listopada očekuju se prijedlozi za dodjelu odličja za nacionalne manjine. Preporuke po mogućnosti treba poslati elektronskom poštom na e-mail adresu: anna.polgar@meh.hu.

Opširnije informacije na telefon: 06-1-441-3810 od dr. Anne Polgár. Odličja će biti uručena na Danu nacionalnih manjina koji e slavi 18. prosinca u mađarskom Parlamentu. Prijedloge mogu slati svi: organizacije, društva i građani pojedinci.

*Dičje shodišće su peljali
koljnofski farnik Antal Németh ter
učiteljica mjesne škole
Ingrid Klemenšić*

Prvi hodočasnici kod Putujuće Celjanske Marije

Piše u Mjenovo s koljnofskom dicom

Molitva pred fileškom crikvom

Fara Mjenovo je jur 35. štacija kade jedno ljeto dugo boravi kip Putujuće Celjanske Marije. No, ovo sridnjegradišćansko selo prvi put ima u svojoj povijesti na gostovanju lik Blažene Divice Marije, kojega je prikzelo u augustušu. Ovu štatuu, početo od 1973. ljeta, imaju gradišćanski vjerniki zahvaljujući Martinu Meršiću mladjemu ki ju je dobio kot dar od hodočasnoga mjesta za dugoljetnu organizaciju hrvatskih shodišćev. Srijedu, 19. septembra, pod peljanjem glavne organizatorice dičjega shodišća, učiteljice hrvatskoga jezika Inge Klemenšić iz Osnovne škole „Mihovil Naković”, ter koljnofskoga farnika Antala Németha, ganulo se je u Austriju rano otpodne već od trideset učenikov, u pratnji još brojnih pedagogov. Na koljnofski ulica domaćini su mahali i zaželjili srićan put pišakom u plavoj majici.

Stazica je išla polag konjskoga renča, na hataru smo prikprošli prez problemov, a sunce i vjetar su nas milovali skroz na našem pišačenju, jer je pred nami stalo kih 16 kilometarov. Čas smo išli kraj vjetrenjačov, novu snagu smo dostali iz esterajskoga grojza, a ponukali su nas usput i gazde s voćem ter

*Koljnofska dica su prikzela od Mjenovcev
štatuu Putujuće Celjanske Marije za vrime
maše i prošecije*

pilom. Najdulgi dio shodišća je bio on put koji nas je peljao krez lozu, tamo se je dosta grubo raspala grupa, ali je bilo i već vrimenta za pominkanje. Pri jednoj kapeli smo se pomolili, uprav tako kot i pred fileškom crikvom. Susjedno selo je jur bilo Mjenovo, kade su nas dočekali brojni vjerniki pred crikvom, i ganutljivo je bilo čuti i crikvene zvone. Mjenovski dušobrižnik Marko Jukić uz pratnju gospona Antona Slavića, rodom iz Plajgora, srdačno je pozdravio putnike i pozvao je koljnofske dičake neka prikzamu štatuu od mjesnih miništrantov. S tim je počela dvojezična maša, a da su se gosti temeljno pripravili na ov posjet, to su dokazale i lipe marijanske jačke, ke su zadovoljno poslušali i koljnofski peljači: načelnik Koljnofa Franjo Grubić, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Geza Völgyi ml. ter direktorica Osnovne škole Agica Sárközi. Za mašom je došlo do prošecije sa svićami okolo crikve, a po blagoslovu su Mjenovci pogostili i prve hodočasnike iz Koljnofa. – *Danas smo jedan cilj imali da dojdemo simo na vrime, u crikvu, kaj je dala mjesto Celjanskoj Mariji. Svaki je to doživio na maši da je bilo vridno dojt, ča su si zela dica za cilj, to su ostvarili, obvršili su put. Moja dica va školi znaju da Koljnofci jur dugo-dugo ljet idu piše u Celje, i ja mislim, kot predsjednica Dičje samouprave, sam većputi im spomenula da to je čast jednomu selu ako dostane ov kip, a zato moradu i oni čuda djelati. Moguće je da u budućnosti će Koljnof još jednoč dostati Mariju, dica čedu to u sebi šperati da i oni su ča zato djelala da ova Putujuća Celjanska Marija znova dojde u Koljnof. Mene je čudilo da se je toliko dice najavilo, i zbog toga da su si dali slobodno vrime, kad otpodne oni bi mogli ići, ča drugo djelati. Cijelo dopodne su u školi sjedili, a otpodne su se ganuli na put. Mislim da ta broj je dost velik i za našu školu i za Mjenovce, i uřam se da će u budućnosti isto tako cijeniti Majku Bořžu Celjansku kako su danas ovde u Mjenovu – su to bile riči mlade učiteljice i peljačice ovoga shodišća.*

Djurdjica Benčić-Kuzmić, rodom iz Narde, prik muža je zašla u ovo selo i od početka ljeta je u farskom tanaču. Kako je rekla,

jednomu selu kad prikzame u celjanskoj katedrali marijansku štatuu, to je najveć u vjerskom žitku i nato su se jako priredili Mjenovci, a istovrimeno su se i bojali kako će primiti takova mala fara čuda hodočasnikov. – *Prva velika zadaća je bila kako ćemo prikzeti u Celju Putujuću Mariju, mislim to se je jako lipo ugodalo. Najlipše je bilo kad smo došli domom, a svi iz sela su nas čekali. Svi su ju pozdravili od najmanjega do najvećega, od čuvarnice, školari su bili, ognjogasci su jako lipo primili Mariju, mislim da ta prva maša je pokazala da su ljudi i sa srcem i dušom čekali ovu Mariju ka za nje, za selo jako čuda zlamenuje. Ja se tomu jako veselim da su koljnofski školari prvi došli simo da su si prvi svoju dušu i srce pokazali Blaženoj Divici Mariji i uz to da su došli piše, kad u današnjem svitu dica za ništ nimaju lazno. Kako je rekla u nastavku nadležna peršona za shodišća u Mjenovu, te subote zopet su imali grupu vjernikov iz susjednoga Fileža, a ujedno je poručila vjernikom gradišćanskih sel u Ugarskoj, neka se javu za shodišće, neka projdu u Mjenovo, jer tamo svakoga zaistinu srdačno čekaju.*

-Tiho-

Mladi orguljaš

Gabor Bedić s bakom i mamom

Gabor Bedić živi u Šiklošu, i učenik je pečuške gimnazije Lajosa Nagya. Pohađa prvi razred gimnazije i istovremeno tečaj za kantore koji traje četiri godine u istoimenoj školi. Sreli smo se na svetoj misi u salantskoj crkvi. Gabor za orguljama. Već davno znam za njega i njegovu ljubav prema glazbi koja je počela u trećem razredu osnovne škole, a često sam ga kao učenika srećala i na natjecanjima u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku u Baranjskoj županiji. Sve je počelo s trubom iako je i onda Gabor znao kako želi svirati orgulje. Danas već treću godinu on svira orgulje na zavidnoj razini i svojim prekrasnim glasom ispunjava svodove crkava u kojima orgulja, u Đudu i Salanti. Mama mu je salantska Hrvatica. U Salanti živi njegova baka i rodbina, a Gaborova obitelj živi u Šiklošu. On zna vrlo lijepo govoriti hrvatski, učio je u šikloškoj školi kod nastavnice Anice Posavac, ali je najviše naučio kod kuće, jer njegova mama Eva Adam, nastavnica u salantskoj osnovnoj školi, sa svojom djecom razgovara na hrvatskome materinskom jeziku.

Gabor ministrira u đudskoj crkvi, tamo i vježba na orguljama. Zadivio me svojom predanošću prema onome čime se bavi i svojom željom da postane kantor. Kantora je

sve manje u našim crkvama. Ako ga zovu u Salantu, vrlo rado dolazi ne štedeći ni trud ni vrijeme, a baka je jako ponosna. Bila je ponosna i na svetoj misi održanoj u salantskoj crkvi na blagdan Male Gospe. U glazbenoj školi Gabor je savladao trubu i klavir, a uz ponoć umjetnika orgulja Zoltana Dergeza usavršio je i usavršava svoje znanje na orguljama. Pomaže mu i kantor đudske crkve, u kojoj već tri godine svira i vježba na tamošnjim orguljama. Poslije podne je na satima orgulja, teorije glazbe, gregorijanskog pjevanja i liturgije. Marno usavršava svoje znanje koje će na kraju četvrte godine školovanja moći potvrditi ispitom za zvanje kantora. I poslije srednjoškolskoga školovanja želi se usavršavati na fakultetu gdje se može steći diploma učitelja umjetnika na orguljama. Gabor sve uspijeva, i obaviti školske obveze i posvetiti se svojim interesima, jer iznad svega voli ono što radi. Osim toga, kaže mi, voli kemiju, fiziku i biologiju te voli izvoditi pokuse iz područja ta tri predmeta. Na moje pitanje otkuda ljubav prema glazbi, nije mi znao odgovoriti, ali je znao, kaže mi, već kada je počeo učiti trubu da zapravo želi svirati orgulje.

Branka Pavić-Blažetin

BUDIMPEŠTA – U zadnjemu rujanskom tjednu u budimpeštanskoj hrvatskoj školi boravilo je četrdesetak učenika osnovne škole Ante Kovačića iz Zagreba. Veze dviju škola plodne su i postoje već niz godina, a uz razmjenu učenika česti su i međusobni posjeti i druženja djelatnika dviju škola. Tako su prijatelji iz Zagreba doputovali u Budimpeštu na druženje 6. listopada. Ovoga su puta zagrebački učenici uživali u kulturno-povijesnim znamenitostima grada Budimpešte, posjetili Poljoprivredni muzej, Rimski grad, Budimsku tvrđavu, Margitin otok... Tri dana u Budimpešti bila su bogata programima i brzo su proletjela. Budimpeštanska hrvatska škola dobre veze nema samo sa spomenutom zagrebačkom školom, nego i s požeškom gimnazijom u kojoj trenutno boravi troje njezinih gimnazijalaca. Oni će mjesec dana nazočiti nastavi u požeškoj gimnaziji, a smještaj i hrana osigurani su im u tamošnjem učeničkom domu.

POŽEGA – Ovih je dana nekoliko HOŠIG-ovih učenika otputovalo u Požegu gdje će sudjelovati nastavi u prijateljskoj požeškoj gimnaziji s kojom ta budimpeštanska hrvatska škola gaji dugogodišnje prijateljske veze. Kako saznajemo, učenici će u Požegi boraviti mjesec dana.

MALA
STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Ficehaza

SERDAHEL, DRAŠKOVEC – Serdahelska i draškovečka osnovna škola u posljednjih godina vrlo dobro surađuju. Lani su serdahelske nastavnice boravile na uglednom predavanju u draškovečkoj školi. Ista ta ustanova više od deset tisuća rabljenih udžbenika darovala je pomurskim osnovnim školama, a preko ljeta učenici iz prijateljske škole taborovali su u Serdahelu. Ravnateljica Margita Mirić iz Draškoveca ni početkom ove školske godine nije zaboravila na serdahelske kolege i učenike. U suradnji s Izdavačkom kućom „Profil“ iz Zagreba opet je darovala gotovo 200 novih udžbenika serdahelskoj školi. Predstavnik izdavačke kuće Ante Tomić i gđa Mirić 28. rujna dostavili su knjige.

Margita Mirić i Ante Tomić u serdahelskoj zbornici

SIGURNO RADE ...

U nekoj društvenoj tvrtki štrajk je trajao već danima. Ustrašeni šef, koji se sakrio u svojoj kući, ne mogavši više izdržati neizvjesnost, reče svojoj supruzi da nazove njegovu tajnicu i da je pita kakvo je stanje u tvrtki i je li završen štrajk. Žena odmah nazove tajništvo, te nakon dugog čekanja reče mužu:

– Ma, sigurno je završio štrajk. Sto posto su svi na poslu, dok nitko ne diže slušalicu ...

OPASNA ISKRENOST

– Vaši poslovni i obiteljski problemi uzrokovani su time što uvijek poslušate s prevarantima – otvoreno reče odvjetnik svome dugogodišnjem klijentu.

– Mislim da ste potpuno u pravu. Od danas će biti drugačije. Odvjetniče, vi me više nećete zastupati!

Forum za studente i gimnazijalce

Hrvatska manjinska samouprava u Serdahelu među svojim ciljevima naznačila je okupljanje mlade hrvatske inteligencije. Stoga joj je prvi korak bio da se obrati onima koji se školuju u hrvatskim dvojezičnim gimnazijama, studiraju hrvatski jezik, odnosno studiraju u Hrvatskoj.

Na forum, koji je održan 21. rujna, bili su pozvani i roditelji učenika te nastavnici mjesne osnovne škole.

Stjepan Turul je pozdravio nazočne i izvjestio ih o ciljevima Hrvatske manjinske samouprave, naglasio da je samouprava raspisala natječaj u sakupljanju duhovnih vrijednosti, i računa i na rad nazočnih. S vremenom bi se radovi izdali u nekom izdanju.

Razgovaralo se i o tome da je hrvatskoj manjini u Mađarskoj cilj ostvarenje kulturne autonomije, ali u tim nastojanjima potrebni su odgovarajući stručnjaci, stoga je vrlo važno da se mladi školuju na raznim strukama i da usavrše svoje jezično znanje. Iz Serdahela trenutno se šest učenika školuje u nekoj od hrvatskih gimnazija, četvero studiraju hrvatski jezik u Zagrebu. Dvije studentice studiraju u Sambotelu na pedagoškoj visokoj školi, jedna hrvatski jezik i komunikaciju, a druga povijest i hrvatski jezik. Studenti koji studiraju u Zagrebu pohađaju psihologiju na Filozofskom fakultetu, te Kineziološki fakultet. Još nitko od njih ne zna gdje bi se ubuduće zaposlio jer to ovisi o vrlo mnogo čimbenika, ali ako manjinska samouprava ima neku informaciju o mogućnosti zapošljavanja na hrvatskome polju, svakako će ih držati u evidenciji.

Manjinska samouprava postavila je pitanje imaju li mladi neku zamisao ili želju, što misle da bi manjinska organizacija uspjela ostvariti ili u čemu bi oni mogli pomoći njoj. U raspravi se ispostavilo, što je već općepoznato, da je vrlo teško okupiti mladež. Studije, putovanje i učenje oduzima im mnogo vremena, no družiti se ipak vole. Prema mišljenju nazočnih trebalo bi za njih organizirati nogomet ili neku zabavu. Neki su izrazili volju za sudjelovanjem u amaterskoj kazališnoj skupini, a možda bi se tko učlanio i u zbor ili u neki sastav.

Svi nazočni ostavili su svoju adresu i telefonski broj radi lakše komunikacije, a predsjednik samouprave obavijestio ih da je manjinska samouprava odlučila da će ih novčano potpomagati s deset tisuća forinti.

Beta

Proslavljeno župno proštenje u Vršendi

Od kirbaja do šokačkog sijela

Na blagdan svetog Mihovila, zaštitnika župne crkve koja slavi 235. godišnjicu, u subotu, 29. rujna, u suorganizaciji Crkvene zajednice, Hrvatske manjinske samouprave i udruge Šokačkih Hrvata u Vršendi, proslavljeno je župno proštenje. Tom je prigodom u prijednevnom satima služena trojezična misa, na mađarskom, hrvatskom i njemačkom jeziku, koju su zajedno služili velečasni Iván Czár iz Šolte (Solt), koji je predvodio misu, vršendski župnik Attila Bognár, te gostujući župnici iz Santova i Litobe. Od arhanela Mihovila, koji simbolizira pobjedu i neustrašivost, a obično se prikazuje kako gazi sotonu i probada je kopljem, Vršendani, vjerujući u njegovu snagu i pomoć, zatražili su zaštitu mjesta i njegovih žitelja.

Nakon mise okupljene goste, među njima predstavnicu Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Jadranku Telišman, predsjednika HDS-a Mišu Heppa i selonačelnika Károlya Körtésia, predsjednike manjinskih samouprava i gostujuće zborove, u ime organizatora srdačnim je riječima pozdravila Marijana Balatinac Al Emad. Ujedno je najavila i prvi susret crkvenih zborova, a kako reče, želja je organizatora da on ubuduće postane tradicijom. U okviru susreta crkvenih zborova nastupili su Crkveni pjevački zbor iz Santova s hrvatskim,

Pjevački zbor „Orašje” iz Vršende s mađarskim, a Crkveni zbor iz Litobe s njemačkim crkvenim pjesmama.

Mala župna crkva ispunjena je do posljednjega mjesta, uglavnom vjernicima starijih naraštaja, a nastup pjevačkih zborova popraćen je pljeskanjem okupljenih.

Nakon mise ispred crkve uslijedila je mala svečanost u spomen palim borcima u svjetskim ratovima, uz prigodni program udruge mjesnih umirovljenika. Potom su položeni vijenci kod spomen-ploče i kipa žrtvama svjetskih ratova.

Susret je završen zajedničkim objedom, a hrvatska zajednica, domaćini, crkveni zbor iz Santova te uzvanici i svećenici okupili su se u mjesnom domu za popodnevni boravak učenika.

Kao dan sela bio je to samo uvod u ono što će hrvatska zajednica organizirati za tjedan dana. Kako smo saznali od naših domaćina, 6. listopada u Vršendi se priređuje XII. Šokačko sijelo u suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i Vjerske i kulturne udruge šokačkih Hrvata. U 13 sati organizira se sjednica Foruma hrvatskih manjinskih samouprava mohačke mikroregije. Na temu Mogućnosti učenja hrvatskoga jezika u mohačkoj Šokačkoj čitaonici predavanje će održati učiteljica Beata Janković, a pod naslovom Simbioza – narodnosna platforma održat će János Merk. U 15 sati služi se misa na hrvatskom jeziku koju će govoriti župnik Attila Bognár, a pjeva domaći pjevački zbor „Orašje”. Nakon mise u 16 sati slijedi mimohod KUD-ova sudionika, a zatim prigodni folklorni program u kojem nastupaju: Omladinska i odrasla folklorna skupina KUD-a „Mohač”, Izvorna folklorna skupina KUD-a „Mohač”, Plesna skupina iz Kačmara, Pjevački zbor „Orašje” i Tamburaški sastav „Orašje” iz Vršende.

S. B.

Kupusni dan u Poganu

Već se jedanaest godina u Poganu, na poticaj i u organizaciji Hrvatske samouprave te pod duhovnim vodstvom tadašnje predsjednice Hrvatske samouprave, danas načelnice sela Pogana Age Dragovac, organizira više nego uspješno Kupusni dan u Poganu. Toga se dana u Poganu okupljaju mnogobrojni Pogančani i njihovi gosti oko hrvatskih sadržaja, folklor i jela od kupusa.

Anica Radić

Kazivalo se da je Pogan u Baranji jedno malo selo, to je hrvatsko selo, i ljudi ne vole baš raditi, ali od kupusa imaju mnogo novaca. To se reklo nekada. Danas u Poganu ima malo uzgajivača kupusa, ali je ostalo sjećanje na Bošnjake kupusare, a nađe se i poneki Pogančanin koji i danas kiseli izvrstan poganski, bošnjački kupus. Svake se godine sjećamo Kupusnog dana, selo je lijepo i uređeno, dakle Pogančani, kojih danas ima 10 175, itekako vole raditi.

Ovogodišnji Kupusni dan, u organizaciji poganske Hrvatske samouprave, na čelu s mladim predsjednikom Milanom Saboom, studentom Odsjeka za kroatistiku i rusistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Peču, obilovao je bogatim sadržajima. Dječji programi do podne, policijska smotra, kupusni nogomet... Kupusni golf, razne igre s kupusom za najmlađe oduševile su sve. Održano je i natjecanje konjskih zaprega i jahanje, a u poslijepodnevnom satima u zgradi mjesne škole otvorena je izložba Ferenc Huszára i Árona Huszára. Folklorni i kulturni program obilovao je zanimljivim sadržajima. Najprije je brojnim gledateljima pokazano kako se pravi kiseli kupus u Poganu, potom su nastupili članovi Kluba Fordan s plesnom točkom športskog aerobika, KUD iz Mánfe, KUD iz Vemena, Pjevački zbor Vígáságtévk" iz Pečuha, a potom naši: Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška iz Kuginja, KUD Dubrava iz Semelja, Pjevački zbor Marica iz Salante, KUD Tanac iz Pečuha, Orkestar Vizin. Na balu su svirali „Veseli Udvarci”, a pomagali su im i dečki Orkestra Vizin.

Kiselog kupusa i sarme bilo je za svakoga. Toga se dana u Poganu kuhano 1600 sarmâ. Mnogo ili malo, zaključite sami. Jedva se u Poganu našlo kupusa za toliko sarmâ, ali ima Pogančana koji još uvijek uzgajaju kupus, i oni koji stanuju u Poganu i oni koji već danas ne žive u njemu, ali su ostali Bošnjaci i kupusari. O kupusu mi je više pričala teta Anica Radić koja i danas uzgaja i pravi kiseli kupus. Još kao dijete njezini su roditelji i stari

Milan Sabo

roditelji uzgajali kupus. To im je bio kruh. „Mnogo se sadilo, a moja obitelj i danas to radi, ali ne za tržnicu. Ovih bi dana trebalo brati kupus, ali je malo zakasnio jer je bilo premalo kiše. Uberemo kupus, odvezemo ga kući, neka malo stoji jer je mokar, a onda se meće. Jedan čisti, drugi riba, treći gazi, četvrti meće soli u kupus. Bio je to lijep novac, okolica se cijela bavila proizvodnjom kupusa: Ata, Salanta, Pogan... Svašta smo radili u bašći, mrkvu, peršin, krumpjer kupus. Danas nas u Poganu nema, ne isplati se odviše... nema kupusa u baščama, ne rade se više bašče. Danas oni koji prodaju kupus, ne sade ga, već ga kupuju naveliko. Kupus se nekada gazio bosim nogama, a danas u specijalnim čizmama od gume. Bos ne može to raditi jer bi se čovjek razbolio. Preša se stavlja pod daske i kamenje, i kada je već onako ko gadan, sve se poskida i onda se kupus pere. Ako si rada da bude dobar kupus, moraš ga često prati. Dok se kupus kiseli, nek je u vrućem, a poslije na ladno jer mu ništa neće škoditi. A cijele glavice se tako kisele da se izdubi korijen te se u jamice metne soli, pa naribani sitni kupus na glavice, sve se gazi i sve pod teret. Sarma se pravi od kiseloga kupusa, i to je prava sarma. Mi Pogančani tako radimo. U mjesec dana jedanput kuvam sarmu. Ja stavim upušitoga, stavim slanine, ispečem luka, onda malo riže, krumpjera, mesa, paprike, soli, bibera, jaja, biloga luka, to se izmiješa i

pravi se sarma. U našu sarmu obavezno metnemo krumpjera, po mađarski nema krumpjera ni upušitoga, to nije prava sarma, nije tako dobra.

Evo, za današnji dan već u petak su tri žene spekle slaninu i luk, i kupus poredale, poskidale listove, izrezale korijen, i onda je nas deset došlo, očistilo krumpjer, izribale ga, nismo ga rezale na kocke kao što smo nekada naučile, onda riža i bili luk obavezno metnuli. Na pet put se to miješalo. Jedna je žena mišala, mi smo latile pa smo pravile sarmu i metale kuvati. Skuvali smo 16.000 sarmi, a prije dvije godine smo kovali 1700 sarmi. Nekad kada se sarma kuvala u svadbi, nije se metala slanina, nego pečenica. To su upušili i to su rezali u sarmu, i onda su još i „krijesa” metli, to je bilo ono što se kaže prava bošnjačka, hrvatska sarma. Takva se sarma jela u svetac i obnoć u svadbi.” Pitala sam svoju sugovornicu je li istinita izreka kako sarmu treba sedam puta podgrijati, i onda je najbolja. „Devet put”, kaže mi teta Anica Radić, „ja tako znam da devet put. To je istina ako stoji sarma i više put se podgrije, da je uvijek bolja. To je prava istina. Da.”

Branka Pavić-Blažetin

Poganske snaše i njihov gajdaš

GLAS GRADIŠĆA
MLADINSKI FESTIVAL HRVATSKE PJEŠME

GG7 Hrvatski Zidar
Kulturni dom

20.10.2007.
Početak: 19:00

22:00 - BAL
Pinkica Čungam
Mlada generacija

Organizator: Odrasle građanke hrvatske mladine u Ugarskoj

Šezdeset godina Centra za kulturu

Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe

Centar za kulturu grada Pečuha 28. rujna proslavio je 60. rođendan. Zašto pišemo o tom rođendanu? Jer u sklopu Centra za kulturu, nekadašnjega Kulturnog centra Doktor Sándor iliti odmila Dózse, već 25 godina djeluje i Hrvatski klub Augusta Šenoe u sklopu kojega se odvijaju i odvijale su se proteklih godina hrvatske aktivnosti, događanja u Pečuhu. Od kulturnih događanja, izložaba, nastupa pjevačkih zborova i folkloriša, klupskih večeri, književnih i inih tribina, nevezanih druženja, vinarskih natjecanja, djelovanja kružoka vezilja, a tu djeluje i hrvatska knjižnica s bogatim fondom knjiga. Pod naslovom Dokiból Domiba, igrom riječi organizatori upućuju na prošlost i današnje ime Centra za kulturu. Od nekadašnjih sto radnika, koliko ih je bilo prije demokratskih promjena, danas je taj broj smanjen na tridesetak, a broj priredaba i manifestacija još

uvijek uvelike obilježava kulturnu ponudu grada Pečuha, u čemu ne malu ulogu ima upravo Hrvatski klub Augusta Šenoe kao sastavni dio Centra za kulturu. Vidjelo se to i na svečanij proslavi obljetnice gdje je između ostalih nastupio i Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe. U prijepodnevrim satima u Dominikanskoj kući održan je stručni forum i prigodna izložba fotografija koje su sačuvala događanja u kulturnom životu grada Pečuha posljednjih 60 godina. Prvi objekt Centra bila je zgrada u kojoj se danas nalazi Kazalište Bóbita, gdje je i održan svečani program, potom se Centar odselio u Zsolnayevu kuću te je i dobio ime Doktor Sándor Művelődési Központ, a danas ima sjedište u Dominikanskoj kući. Uz nju Centar ima i nekoliko drugih lokacija: Klub Augusta Šenoe, Informatijski ured u gradskoj kući te zgradu Matična ureda.

bpb

SERDAHEL – Hrvatska manjinska samouprava u Serdahelu i od ove jeseni pokrenula je tečaj hrvatskoga jezika. Poziv na učenje jezika objavila je u okolnim hrvatskim naseljima, i tako se prijavilo petnaest osoba za naprednu i za početničku skupinu. Tečaj koji je počeo 5. listopada ostvaruje se potporom Zaklade za nacionalne i etničke manjine.

KANIŽA – Hrvatska manjinska samouprava toga grada 6. listopada organizirala je izlet za članove pjevačkoga zbora u Trakošćan. Na poznatome hodočasnom mjestu četrdeset kaniških Hrvata boravilo je jedan dan.

SEPETNIK – Novoosnovana Hrvatska manjinska samouprava tog naselja, na čelu sa Zoltanom Markačem, 13. listopada priređuje Hrvatski dan. Prilikom Dana uredit će se izložba materijalne kulture pomurskih Hrvata i priredit će se kulturna večer na kojoj će nastupiti hrvatske kulturne skupine pomurskih naselja.

BAČIN – U organizaciji mjesne Osnovne škole i vrtića u petak 19. listopada u bačinu se priređuje već tradicionalni Županijski susret hrvatskih učenika, koji će se upriličiti u školskoj Športskoj dvorani s početkom u 9 sati. U 14 sati susret se nastavlja u mjesnom Domu kulture predstavom Hrvatskog kazališta iz Pečuha: Zlatna ribica (dječji igrokaz).

Mikroregijski sajam u Sambotelu

Prošle subote u Sambotelu, u okviru Mikroregijskoga sajma cijeli dan su čekali zainteresirane i kupce hobi-likovnjaki, umjetnici, moljari iz ove krajine. Med njimi je bio i petrovski drivorezbar Ferenc Hogy (na sredini), a načelnik Hrvatskih Šic László Kovács sa svojim poznanikom, takaj drivorezbarom iz Gencsapátia, pravoda je skočio do susjednoga štanda na jednu kupicu originalnoga pila, ravno iz Transilvanije. U kulturnom programu otpodne su nastupali i petrovski tancoši HKD-a „Gradišće” ter tamburaši „Koprive”.

-Tih-